

DE BA

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jori II: 1a, Vlaest de bazum!

Vrijdag 11 Januari 1901.

Hagg. I: 4, Is het voor u lieben wel de tijd dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóórruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adreſseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

Vergadering D. V. Woensdag 6 Febr. a. s. Punten voor het Agendum op te geven vóór Maandag 21 Jan. aan het adres van den eerstondergeteekende. Namens de roepende Kerk, H. G. DE JONGE, Praes. J. STERK VAN DE WEG, Scriba.

Dordt, 7 Jan. 1901.

Classis Breukelen.

Besluit.

De Gereformeerde kerken in de Classis Breukelen, den 3en Januari 1901 te Breukelen vergaderd, van oordeel dat het eene, om zoo vele redenen, wenschelijke en van God af te bidden zake is, dat er eenheid kome in de opleiding tot den dienst des Woords; besluiten de hare hartelijke instemming uit te spreken met het door de Classis Zutphen den 6en Dec. 1900 genomen besluit, waarbij deze Classis aan Curatoren en Professoren van de Theol. School en van de Vrije Universiteit in overweging geeft, het vraagstuk der opleiding tot den dienst des Woords in besloten kring te bespreken, en de resultaten dezer samenspreking, voor zoover men tot eenstemmigheid gekomen is, te publiceren; en 2e hiervan aan de betrokken colleges van Curatoren en Professoren mededeeling te doen.

Op last der Classis,
G. ELSHOVE, Praeses,
W. MAAN, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmen-comparcun.

Van de kerk te Vliſſingen B f 2,50, Gaast f 3, Pasma f 2,25, Wetsinge-Sauwerd f 5, Winsum Gr. (?) f 5.

Bij Ds. Oegema van de Centver. der Geref. gem te Zutphen f 2,50.

In de laatste dagen kwam voor dit doel dus zeer weinig in. Hartelijk dank echter voor bovenstaande giften. Vele kerken hebben op de gezonden circulaire nog niet geantwoord. Broeders! Wij hebben 't zoo dringend noodig. Paulus beval de collecte aan met dit woord: „Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat Hij u door zijne armoede zoo rijk maken. Waren de Kerstgaven gering, verblijdt ons broeders met de intrede des nieuwen jaars.

Hierbij aan allen onze heilgroete.

Namens den Kerkeraad,
W. HOVING, Praes.

Voor het Prov. Ger. Weeshuis, te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te: Middelharnis f 22,76, Helvoetsluis f 11,50, Spijkenisse - 2,50, Naaldwijk - 10,20, Ouddorp - 3,24, Rozenburg - 4,34, Leiden 4, behalve hare bijdrage nog - 21,60.

En van de Chr. Jonged.-ver. Ora et Labora te Voorburg 2 paar kousen, 2 sloopen, 2 lakens en 2 schortjes.

Van de Ger. Zondagsschool te Vlaardingenvoor het Kerstfeest f 10,80. En van L. P. te Katwijk aan Zee 2 mandjes keurigen bokkig.

De Vader der Weezen schenke allen, die in het vervolgen jaar met blijdschap iets afzonderden voor de Weezen, welke Hij aan de verzorging onzer gemeenten toebetrouwe, een liefelijk genadeleen.

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. SCHOONEJONGEN JACOBZ.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen: Van A. Graijs Sr. te Zandam: Oprengst van gebruite postzegels f 1,50. Van de Geref. Zondagschool te Goes - 2,50. Van N. N. te Klundert, voor Roermond - 2,50. Van S. G. E. (postmerk: Eindhoven) - 5,-. Jaarl. bijdrage v. d. Geref. k. te Maasland - 2,-. idem v. d. Geref. k. te Alblasersdam - 5,-. Postwissel van G. v. W. te Dordt - 25,-.

Door Ds. Binnema: Van H. v. A. te Utrecht - 2,50. „C. v. O. te id. - 1,-. „G. M. te id. - 1,-. „G. J. F. te Tilburg - 5,-.

Bij deze eerste verantwoording in het nieuwe jaar en de nieuwe eeuw voeg ik den hartelijken wensch en de bede, dat de 20ste eeuw voor het duistere Brabant en Limburg tot rijken zegge moge zijn. De 19de eeuw had tot leuze: „geene verlossing maar verlichting!” Moge in deze nieuwe eeuw de verlossing door Christus' bloed worden gerocht en het ware licht van Gods Woord in veler harten schijnen. Zegene de Heere daartoe onze geringe pogingen, sterke Hij de arbeiders in hun vaak moeilijk werk en neige Hij de harten van vele broeders en zusters om ons niet gebed en gaven te steunen.

Namens Deputaten.

J. C. C. Voigt, Penningm.

Raamsdonk, 7 Jan. 1901.

Voor de Theologische School.

Bennekom f 8,-, Assen (6 Dec. e.) f 22,03½, Marrum (6 Dec.) - 5,95, Appelscha „ - 5,07, Landsmeer 2e coll. - 6,90, Ede „ - 1,45, Den Ham - 14,30, Norg „ - 1,66½, Zutphen - 20,87, Roden „ - 4,63, Heteren - 3,-, Vries „ - 4,50.

Voor de Uithbreiding.

N. N. f 10. Door Ds. G. Doekes te Heemse, Corr. Cl. Ommen, de contr. uit de Krim Corr. W. Salomons, van Ds. O. Casemier f 1, D. Lok f 0,50, J. Meerlo f 0,25, H. Knol f 1, A. v. Pansen f 0,50, Joh. Leenders f 1, K. de Graaf f 0,75, Jan Leenders f 1,50, H. Oostingh f 0,75, T. v. d. Kooy f 0,75, T. Horstra f 2,50, A. Meerlo f 1, J. Krikke f 1,50, H. v. d. Belt f 0,80, R. Keuken f 1,50, U. v. d. Venne f 0,75, F. Weits f 0,75, E. Smit f 1, E. Amsing f 1, K. Salomons f 0,75, W. Salomons f 0,75.

De contrib. uit Heemse B van G. Bruins f 1, H. H. Weitkamp f 1.

Door Ds. Elshove te Breukelen van de Geref. Jongelingsvereniging te Breukelen f 3,56.

Door dhr. J. Bährmann te Amsterdam van Mej. de Wed. Schmidt f 2,50, voor de 6 Dec. coll.

De Penningmeester van de Theologische School, Dr. H. FRANKSEN.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Petersen, van H. Stefanus te Veendam f 10,-. Uit het „Soendaesje” van D. G. Kuiper te Gasselternijveen - 8,09.

Doersborgh, B. DE MOEN, Quaeſtor.

5 Jan. 1901.

VOOR „DR. SCHEURERS HOSPITAAL.”

(Slot.)

Aan Giften: Amsterdam: N. N. f 5,88, diak. G. van C. f 25, H. W. v. M. van C. R. f 25, van een loge f 2,50, N. N. f 2,50, mevr. J. te M. f 2,50, mevr. K. van Q. R. f 0,50, mej. H. f 1, V. H. f 1, v. d. B. van K. K. f 0,50, verk. verslagen f 0,50, Alkmaar: N. N. f 0,50, Almelo: N. N. f 5, Alfen: gift f 1,25, Anjum: Schoolbusje f 7,10, Arnhem: gift f 0,50, Appingedam: N. N. f 0,75, Baard: kerk. Ger. kerk

f 7,55, Broek op Langendijk: gev. i. d. coll. f 2,50.

Brussel: d. mej. A. v. D. verz. f 35, Bussum: Jongel. ver. V. G. E. D. K. f 7, N. N. f 3,25, Bodegraven: mevr. B. van Ds. V. f 2,50, Dr. D. f 1, Ds. d. M. f 2,50, mej. v. d. G. f 2,50, mej. d. B. f 2, C. d. G. f 0,25, Cubaard: Ds. W. van Wed. v. d. M. f 5,30, Delft: mej. G. f 1,50, mej. d. H. f 0,75, Delfzijl: mej. v. d. V. van N. N. f 10, Dieren: dhr. M. S. f 1, Dr. V. L. f 0,50, mevr. S. f 0,50, mevr. v. S. f 0,50, Dordrecht: busje d. H. f 0,84½, mej. A. S. f 0,50, gev. i. d. k. f 0,50, mej. S. f 0,25, mej. S. f 0,50, Ee: Schoolbusje f 3, Ede: dhr. C. f 100, Enschede: Jaarf. coll. Jonged.-ver. Bid. en Werk f 9,06, mevr. M. f 6,50, Ermelo: dhr. v. d. Br. f 1,60, Gasselternijveen: H. O. gev. i. d. coll. f 5,50, Gelselaar: dhr. B. gev. i. coll. Zendingdag f 32,50, Goes: mej. v. d. K. f 0,50, mej. M. f 0,50, mej. B. f 0,50, Gouda: K. J. f 2,50, 's-Gravenhage: Zendingsscoll. gem. onder 't kruis f 44,35, mej. v. d. V. f 1, mej. d. W. f 4,50, mej. v. d. B. f 2, mevr. S. f 8,50, kerk. kas kerk B f 40, Dames G. f 22,50, Haastrecht: Ds. J. van Chr. Jongel. ver. f 2, Helder: dhr. B. van Zand. com. f 2,50, Hilversum: dhr. S. com. Uitv. Zending f 20, N. N. f 20, Klundert: Ds. J. v. d. V. gev. i. d. coll. f 5, Laar (Bentheim): d. pastor Dehmelt opbr. der coll. f 5,40, Leeuwarden: mej. S. f 4, Lent: verz. mej. E. f 4,50, Leiden: gev. coll. (ik geef niet aan pensioenen) f 1, Leiderdorp: Jonged.-ver. Martha f 25, Lisse: Zendingsscoll. f 50,25, Loosduinen: mej. V. op Bloemendaal f 4,50, Makkum: busje Chr. Sch. f 83,74, N. N. f 1,26, Meliskerke: Zendingsscoll. f 8,35, Middelburg: d. D. gev. coll. Ger. kerk A f 1,25, Monnikendam: dhr. v. M. van N. N. f 1,25, Mijdsrecht: mevr. K. van N. N. f 1,50, Nieuweveen: d. mevr. v. D. kind. der Chr. School f 4,25, Nijkerk: Wed. H. f 0,50, W. v. D. f 0,50, Nijmegen: oud vriend der Zending f 10, verz. mej. D. f 2, O.-Pekele: Ds. V. van een Zond. avondgez. f 7,50, Reeuwijk: W. B. f 1, L. V. D. f 1,50, Ridderkerk: kerk. Ger. kerk f 2,50, Rotterdam: mej. H. van N. N. f 1, N. N. f 1,50, dhr. T. van A. O. f 1, dhr. T. van A. O. f 1, Jongel.-ver. Timotheus f 6, Ds. V. Zand. coll. f 23, Dr. L. van N. N. f 1, verz. d. Wed. K. f 8,15, mevr. V. van R. U. 't K. f 0,50, A. A. d. G. f 1, P. J. van A. A. d. G. f 0,50, mevr. L. v. N. N. f 6, N. N. f 0,50, Scheveningen: G. d. L. van de kinderdzand. ver. f 25, Schiedam: mej. K. van N. N. f 0,95, Slidrecht: verz. mevr. R. D. f 6,07½, Ger. Zond. sch. f 2,77½, gev. i. d. coll. Ger. kerk f 5, geool. Ger. kerk f 10, Sneek: mevr. M. f 10, Steenwijk: giften f 1,50, Strijen: dhr. P. A. D. f 10, Utrecht: 2 extra giften a f 1, f 2, Velp: M. B. f 0,50, Vliſſingen: van Pietje f 0,50, Voorburg: mej. S. f 0,50, Voorschoten: busje Zond. school f 5, busje Chr. School f 15, Vorden: H. A. f 0,50, O. Wetering: N. N. f 1, Westzaan: Zand. coll. f 8,25, Zeist: verz. door dhr. B. J. E. f 80, gift f 10, Ds. H. van Zuster P. U. f 1, Zelhem: Wed. M. f 1, mej. W. f 1, Zevenhoven: mej. Y. van V. giften f 3,47, Zutphen: mej. N. N. f 0,50, Zuid-Beveland: Prof. H. H. K. van N. N. f 5, Zwolle: Chr. naaisch Bloemendalstr. f 5, Totaal f 4750,56.

J. A. M. VAN SCHELVEN,

Penningmeesteresse.

Amsterdam,
Heerengracht 250.OUDERS
OF
GETUIGEN.
XV.

De Handelingen van de kerkelijke vergaderingen, die hier te lande in de zestiende en zeventiende eeuw gehouden werden, werpen op de practijk, die ten aanzien van den doop bestond, een droevig licht.

Er waren enerzijds velen, die aan de sacramenten, en vooral aan den Kinderdoop, uiterst geringe waarde hechtten en daarom zeer nalatig waren in het gebruik; daar waren anderen, die nog aan de Roomsche religie hingen, die in den doop een waarborg der zaligheid zagen en hem daarom buiten de Gereformeerde kerk door Roomsche geestelijken of monniken aan hunne kinderen lieten toedienen.

Tegen de eerstgenoemden ging onophoudelijk de waarschuwende en vermanende stem van de kerkelijke vergaderingen uit. In Gelderland moet de toestand al zeer droevig geweest zijn. Herhaaldelijk hielden de Synoden in die Provincie zich met deze zaak bezig.

De Acta van de Provinciale Synoden te Arnhem in 1593 en 1598 en te Zutphen in 1604, 1605, 1618, 1620 getuigen ervan, hoe ver het uitstel van den doop der kinderen zich uitgebreid had. Op het platteland vooral liet men de kinderen, „niet alleene eenige weeken ende maanden maer oock jaeren, tot merckelijke verachting des h. doops” ongedoopt liggen. De redenen van dit uitstel waren zeer verschillend. Eene ervan was, dat de ouders den doop soms verschoven „om der kinderbiere wille.” Dat wil zeggen: in dien tijd waren de doop-

malen nog in gebruik en deze waren soms vrij kostbaar. De ouders zagen er daarom tegen op, stelden den doop uit of lieten soms enkele kinderen tegelijk doopen, om met één doopmaal te kunnen volstaan.

De Synoden drongen er daarom bij de Kerkeraden en bij de predikanten op aan, dat zij tegen dit uitstel van den doop met allen ernst waarschuwen en de beteekenis en de waarde der sacramenten in het licht stellen zouden. Ja hierbij lieten zij het menigmaal niet, maar besloten aan de Heeren van het Hof van Gelderland te verzoeken, dat het hun believen mocht, om dit kwaad bij plakkaat te remedieeren, en een zekeren tijd voor te schrijven, binnen welken een ieder gehouden zou zijn, om zijne kinderen tot den h. doop aan te bidden (Reitsma en van Veen IV 41. 69. 123. 135. 303. 346).

Op de Overijsselsche Synode te Zwolle in het jaar 1615 werd op dezelfde wijze besloten, om aan Heeren Gedeputeerden te verzoeken, dat zij het plakkaat zouden vernieuwen, waarbij onder anderen voorgeschreven werd, dat men het doopen van de jonge kinderen niet te lang zou uitstellen (ib. V 297).

De toestanden, die toenmaals op kerkelijk gebied werden aangetroffen, waren dus gansch andere, dan die wij over het algemeen tegenwoordig kennen. En geen wonder is het, dat de kerkelijke vergaderingen niet atlaten, om tegen dergelijk achteloos uitstel en schromelijk verzuim van het sacrament met allen ernst te vermanen. Aan haar onvermoeiden arbeid is het te danken, dat langzamerhand betere toestanden zijn ingetreden, en dat de doop der kinderen in den regel door de ouders binnen niet al

te groot tijdsverloop wordt begeerd.

Maar er was ook een kwaad aan den anderen kant. Velen, die van huis uit in de Roomsche religie waren opgevoed, konden de gedachte niet van zich zetten, dat de doop noodzakelijk voor de zaligheid was. En als de Gereformeerde kerk daarvoor niet terstond na de geboorte van een kind gelegenheid bood, dan zochten zij hem bij Roomsche geestelijken, monniken of leeken. Indien het kind maar gedoopt was, deed het er heel weinig toe, door wien de doop werd bediend.

Ook met deze gevoelens en wenschen hadden de Gereformeerde kerken hier te lande te rekenen. Ook al hadden zij er op zichzelf hoege-naamd geen bezwaar in gezien, om den doop der kinderen eenige weken na de geboorte uit te stellen, dan hadden zij zoo iets toch nooit officieel

kunnen uitspreken en invoeren. Er waren onder degenen, die met de Reformatie medegingen, al te velen, die op dit punt nog tot de zwakgelooften behoorden en wien men daarom eenigermate tegemoet moest komen. Reeds de gezindheid van deze zwakgelooften eischte, dat men het oude gebruik van de na de geboorte zoo spoedig mogelijk volgende doopsbediening in eere hield.

Velen waren zelfs geneigd, om met het oog op zulke gevallen den huisdoop toe te staan. Dr. H. H. Kuyper schrijft hier in zijn uitnemend werk over de Post-Acta bl. 172 v. in hoofdzaak het volgende van: de vroegere Synodes hadden van den aanvang af het Gereformeerde beginsel gehandhaafd, dat de doop niet anders mocht bedien worden dan bij de bediening des Woords, in de vergadering der geloovigen. Toch stuitte de toepassing van dit beginsel in de praktijk vaak op moeilijkheden. Reeds op het Convent te Wezel 1568 was een dier moeilijkheden besproken, n.l. hoe een predikant handelen moest, wanneer ouders, bij wie de Roomsche zwaardesem van de absolute noodzakelijkheid des doops nog nawerkte, verlangden, dat hun ziek Kind aan huis zou gedoopt worden, en de vrees bestond, dat de ouders bij weigering naar den pastoor zouden gaan.

Het advies was destijds geweest, dat men in zulke gevallen aan het verlangen der ouders zou voldoen, maar dan enkele geloovigen erbij zou laten komen, om zodoende eenigermate een vergadering van geloovigen te hebben.

In later tijd had men evenzeer moeite gekregen met misdadigers, die ter dood waren veroordeeld, en in de gevangenis wilden gedoopt worden, en met krankzinnigen, die in stervensnood zijnde, den doop aan huis begeerden.

De Zuidhollandsche Synode te Delft in 1596 had ten aanzien van dit laatste geval geoordeeld, dat men zulke personen eerst en vooral zal zoeken tevreden te stellen met goede onderrichting uit Gods Woord, dat de zaligheid aan den doop niet is gebonden; maar dat men hun, indien zij in hun begeerte volhardden, toch den doop toedienen zou, doch met voorgaande kennis van den Kerkeraad en in tegenwoordigheid van een goed getal geloovigen enz.

De Noordhollandsche afgevaardigden daarentegen gaven op de Synode van Dordrecht 1618/1619 een veel beslist advies. Volgens hunne meening moest men ten aanzien van den huisdoop blijven bij de besluiten der vorige drie Generale Synoden. Daar toch had men bepaald, dat men den doop niet anders bedien zou dan in de openbare vergadering, alwaar Gods Woord gepredikt wordt en dat men dienvolgens hen, die een private bediening des doops in huis verlangden, met redenen uit Gods Woord behoorde te onderrichten; want de sacramenten behooren niet, gelijk in het pausdom geschied is, van de prediking van Gods Woord gescheiden en in bijgeloovige ceremoniën veranderd te worden. Ook behoorde de grove superstitie van de absolute noodzakelijkheid des doops uit de harten der menschen uitgeroeid te worden, dewijl niet het ontberen maar de verachting der sacramenten verdoemt. En men moet wel toezien, dat men, zoekende eenige bijzonere zwakken te verlichten, ondertusschen de gemeene zwakheid niet meer voede en vermeerdere dan de private verbeterde.

Dat was kloek taal. Maar, gelijk Dr. H. H. Kuyper verder verhaalt, de Synode te Dordrecht nam, mischien door den invloed van Zuidholland, een toegeeffijker standpunt in, en stond den huisdoop in gevallen van grooten nood toe, mits in tegenwoordigheid van den Kerkeraad, als representeerende de gemeente. Het is echter opmerkelijk, dat dit besluit niet alleen niet in de Kerkenorde is opgenomen, maar dat de Synode zelfs besloot, dat het in de gedrukte Acta niet vermeld mocht worden. Blijkbaar was de Synode voor misbruik van dit besluit bevreesd.

Uit al deze kerkelijke bepalingen kan men zien, hoe de Gereformeerden in vroeger dagen, trots hunne beginselvastheid, wars waren van alle doctrinaireismen en ten allen tijde rekening hielden met de eischen der praktijk.

Aan de eene zijde was men al tevreden, als de doop der jonge kinderen — gelijk de Overijsselsche Synode van 1615 het uitdrukt — niet al te lang werd uitgesteld.

En aan den anderen kant waren velen zelfs geneigd, om ter wille van de zwakgelooften allerlei concessies te doen en zelfs den huisdoop toe te staan.

Deze toegeliefelijkheid komt ook nog in eene eigenaardige bepaling van de Kerkenorde van Dordrecht 1618/1619 voor den dag.

BAVINCK.

GEZAG DER KERKENORDE.

Ofschoon de Bazuin over te kleine ruimte beschikt, om grotere stukken uit andere bladen over te nemen, maakt zij ditmaal toch eene uitzondering voor een gedeelte van een artikel van Prof. Wielenga over het Gezag der Dordtsche Kerkenorde, voorkomende in de Decemberaflevering van het Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie. Na gezegd te hebben, dat het Collegialistische kerkrecht van de Kerkenorde een grondlegend Statuut maakt, gaat Prof. Wielenga aldus voort:

Zulk een grondlegend beteken is nu komt der Kerkenorde niet toe. Basis en band van kerkelijke gemeenschap is de Confessie in gebondenheid aan Gods Woord.

De Confessie wordt dan ook niet beheerscht door de Kerkenorde, maar de Kerkenorde, door de Confessie, zoodat ze, als het ware, uit deze moet opkomen en in deze geworteld moet blijven. Nooit mag ze dan ook, naar den aard van het Collegialistische kerkrecht, de plaats van Confessie, als Reglement of Statuut, innemen. Daardoor toch wordt de kerk van haar eigen karakter beroofd en verlaagd tot een gewone humana Societas, uit en door en voor den mensch. Het gezag der Kerkenorde is dus niet van Confessioneelen aard n.l. bindend, in denzelfden zin en mate als de Confessie dat doet. Bij eventueelen strijd moet immers ook de Kerkenorde voor de Confessie wijken.

De Confessie wordt aanvaard, gelijk ze daar ligt, en dat wel bij onderteekening. In de eerste tijden na de Reformatie werd zulk een onderteekening ook van de Kerkenorde gevorderd. Langzamerhand geraakte zij echter in onbruik en door de Gen. Synode van 1618—19 is zij niet gehandhaafd.

Al wat leeft uit den Collegialistischen wortel, is slap in het handhaven der Confessie en scherp in het toepassen der Reglementen. De Gereformeerde kerken daarentegen waren altijd door zeer streng en stipt voor de handhaving van de Confessie, als grondslag van het kerkelijk samenleven, maar daartegenover was de handhaving van de bepalingen der Kerkenorde betrekkelijk slap.

„Formalisme of reglementaire precisie was er eer te weinig dan te veel. Eigenzinnigheid of willekeur mocht natuurlijk niet heerschen, bandeloosheid of wanorde werd natuurlijk niet beschermd. Maar wanneer de orde, de rust en de welstand der kerken geen gevaar liepen, wanneer die in tegendeel nog bevorderd werden door eene kleine afwijking van de ordenantien, dan werd zulk eene afwijking niet verkeerd geacht, dus niet slechts geduld maar ook goedgekeurd. Vooral geschiedde dit met het oog op eigenaardige toestanden, waarin personen of kerken soms verkeerden.”¹⁾

Dit kon ook wel niet anders. Want het karakter van haar gezag is niet Wettisch en Reglementair, veelmin van Statutaire aard. Zij gold niet als een last en bevel en gebod, van buiten af opgelegd, maar, gelijk de kerken zelf het uitdrukten, als een middel, dat men bij gemeen accoord aanvaard had, om een goede orde in de gemeente Christi te onderhouden.

Haar gezag is dienovereenkomstig veel eer van regelen, besturenden aard, gegrond op gemeen accoord, waartoe zich de kerken in gehoorzaamheid aan Gods Woord verbonden hebben, terwijl het bepaalde o.a. in Artt. 37, 43, 44 diende om willekeur en bandeloosheid tegen te gaan, als aanwijzende weg en organen om het overeengekomen naar zijn aard en bestemming te doen onderhouden.

Dit komt zelfs heel duidelijk uit in Art. 86, het laatste Art. der Kerkenorde zelf. Er wordt daarbij herinnerd, dat deze Artikelen, de wettelijke ordeningen der kerken aangaande gesteld en aangenomen zijn met gemeen accoord.

Zij zijn dus niet opgelegd of voorge-

¹⁾ Rutgers t. a. pl. p. 41.

schreven door eene aan de kerken vreemde macht. Door de kerken zelf zijn ze in gebondenheid aan 's Heeren Woord en ordeningen in het leven geroepen. En dat niet onvoorwaardelijk en voor altijd, maar alzoo, „dat ze veranderd, vermeerderd ofte verminderd mogen en behoeven te worden, n.l. zoo het profijt der kerken het anders vereischte.”

In dien zin geldt ook het door Voetius gebezigde woord: „Aedificatio ecclesiae suprema lex.”¹⁾

Het regelen, ordenend en leidend karakter komt hier duidelijk uit. Een wet toch wordt gesteld en neemt men niet aan met gemeen accoord, maar deze ontvangt men van een gebiedende macht.

Toch is alle willekeur buitengesloten. Naar den aard en den eisch van het kerkverband hebben de verbonden kerken zich aan het aangegeven accoord te houden, eerlijk en ter goeder trouw.

Ten waarborg daarvan en om dat te verzekeren is o.a. ook het bepaalde in Artt. 41, 43, 44 met gemeen accoord vastgesteld.

De Kerkenorde is met gemeen accoord gesteld en aanvaard en daarom „zal het (zoo luidt het verder in Art. 86) geen bijzondere gemeente, Classe ofte Synode bestaan zulks te doen” n.l. die te veranderen. Dat toch zou tegen het gemeen accoord ingaan.

„Zij zullen naarstigheid doen (naar het slotwoord van dat Artikel) om die te onderhouden, totdat anders van de „Gen. of Nationale Synode verordend „worde.”

In dat laatste woord van de Kerkenorde komt nogmaals duidelijk haar regelen en ordenend karakter uit. De Wet beveelt, het Reglement schrijft voor, het Statuut bindt onder alle omstandigheden. Geen van deze is voldaan met de opwekking om naarstigheid te doen of te trachten om die te onderhouden.

¹⁾ Pol. Ecl. Tom. 1, p. 256.

BAVINCK.

STOF TOT JUBELEN.

„Gij omringt mij met met vroolijke gezangen van bevrijding.”

Ps 32 : 7.

De ervaring van Gods genade dringt, om den Heere met lofzangen te danken. Trouwens, als de Heere zijn volk redding uit nood belooft, voegt Hij er aan toe: „en gij zult Mij eeren.” Dat „lof den oprechte betaamt,” betuigen alle geloovigen. De Heere zelf geeft, om met de dichter van Ps. 40 te spreken, een nieuw lied en een lofzang in hun mond.

David heeft vroolijk gezongen. Dit is naar Gods wil. In de wereld bemint men de liederen der ijdelheid; maar hier geldt: „wee u! gij die licht, want gij zult weenen.” 't Is anders met den geloovige, want ofschoon hij gedurig met droefheid wordt bezocht, hij mag zich een heerlijk einde verzekeren, en, keer op keer gered, David nazeggen: „Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding.” Wel verre dat de ongelooft tot zingen zou worden opgewekt, wordt hij vermaand tot boete en bekeering. Tot de gemeente wordt gezegd: „sprekende onder elkander met Psalmten, en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heere in uw hart.” Van het zingen ter eere Gods hebben wij het schoonste voorbeeld, namelijk dat van Jezus: Hij zong den lofzang.

Het gezag behoorde tot den godsdienst der oude huishouding, en neemt, op hoog gezag, eene plaats in bij de godsdiensttoefeningen onder den nieuwen dag. Het lichtzinnige lied is een machtig wapen des satans. Maar ook het geestelijk lied bezit eene groote kracht en werkt zegenrijk. Niet slechts is het een kostelijk genademiddel, dikwerf door God gebruikt tot bekeering van zondaren, een talent aan de enkelen en aan de geheele gemeente gegeven, waarvoor wij den Heere verantwoordelijk zijn, en waarmee wij te woekeren hebben voor zijn Rijk; maar het verleendigt den geest, verdrijft den geestelijken slaap, bevrijdt van misnoedigheid, verbannt den twijfel, stort moed, ijver en vrengde in het hart uit. Het is een der beste middelen tegen de zonde, en een geest voor den duivel; het geeft de ziel als 't ware vleugelen, waardoor het haar mogelijk wordt zich over alles, allen nood en zorg tot God zelf te verheffen en zalige gemeenschap met Hem te oefenen.

Waar echter het hart nog zucht onder den onverbiddelijken eisch van de wet en dus het knechtelijke juk de schouders nog knelt, daar is geen lofzang. Maar behaagt het Hem, die Gods wet heeft vervuld en hare vloeken getorst, om boeien en banden te verbreken, dan worden er gezongen vroolijke gezangen van bevrijding.

Dit zien wij bij David. Toen hij Gods vergevende liefde gelooven en ervaren mocht, was hij niet slechts verzekerd van 's Heeren hulp in de toekomst, maar zoo vroolijk in zijn God, dat hij als „omringd” was met lofzangen der bevrijding.

Ten allen tijde heeft de Heere getoond, de gestalten zijner kinderen op het heerlijkst te kunnen veranderen.

Welk een onderscheid in Davids gemoedstoestand, toen „zijne beenderen verouderd werden, in zijn brullen den gansen dag, wijl Gods hand dag en nacht zwaar op hem was, en zijn sap veranderd werd in zomerdroogten,” en een wijl later, toen hij betuigen kon: „Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding.” Zulk eene wending weet de Heere te geven, somtijds door eenig middel, somtijds onmiddellijk.

Altoos is Hij het, die de verandering teweeg brengt. Dat de geschiedenis spreke. Zij verhaalt van Abraham's zware en veelvuldige beproeving, maar ook van diens heerlijke redding; van Jozefs diepgaande vernedering, maar ook van luistervolle verhooging; van Jobs ontzettende smarten, maar ook van diens lieflijke vertroosting; van — doch wie herinnert zich niet de velen, die uit de Schrift als getuigen kunnen worden opgeroepen.

De Heere heeft deze wending in tal van beloften toegezegd. Hij kan niet liegen. Een der zaligsprekingen des Heilands luidt: „Zalig zijn zij, die treuren, want zij zullen vertroost worden.” Het godvreezend hart zal niet wegwijnen in treurigheid. God, „die de nederigen vertroost,” zal het licht in de duisternis doen schijnen, bij Hem is zelf, om het zielsoog te openen, en de wonden der ziel te genezen.

Wie het betraande oog tot Hem opheft, wie het beknelde hart voor Hem uitstort, wie aan zijne voeten een klaaglied zingt, „een Psalm uit de diepte,” „een lied des bedrukten, als Hij overstelpt is,” zal ervaren, dat de verdrukkingen niet uit toorn, maar uit liefde worden gezonden; dat er in de school des lijdens veel te leeren valt; en verstaan, dat in den smeltkroes des lijdens onze ziel gevormd worden moet naar Jezus' beeld; dat zonder strijd geene overwinning, zonder kruis geene kroon verkregen wordt; dat er eene volheid van genade is voor elken toestand berekend, en dat de Heiland steeds, als de meest getrouwe, zoo nabij is als de lucht, die wij inademen.

De bekende Ch. Chatelanat heeft zoo treffend gezegd: „Men zegt, dat de Schotsche bergbewoners, na storm en regen hunne heuvelen bewandelen, om de edelgesteenten te verzamelen, die hier en daar op den bodem in de stralen der zonglinsters. Zoo gebeurt het menigmaal, dat een straal van Gods genade de hemelsche schatten na hevigen storm voor ons opent. Zulk een leven der beproeving is dikwerf noodig, om ons te toonen, dat Gods genade genoeg is. Daarin worden de vruchten des Geestes: liefde, blijdschap, vrede en heiligheid het meest gevonden; maar een boom moet soms dikwijls gesnoeid worden om de vrucht uitnemend te doen zijn. De diamant moet lang geslepen worden, eer hij schittert in vollen glans. Er zijn zieken, die alleen hoop op herstel kunnen bekomen door pijnlijke kunstbewerkingen. Zoo kan de lijdensschool tot grooten zegen worden.”

Zie dit bij David, bij hem vooral.

NOTTEN.
(Slot volgt.)

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HET DOEL VAN DEN ARBEID.
XXVII (2).

De neiging om ten koste der heiligen een lui en weelderig leven te leiden is zeer oud; ook in dit opzicht is er niets nieuws onder de zon. Zelfs al behoort men niet onder de geveinsden, die, in den waan dat de godzaligheid een gewin is, onder den schijn van lang te bidden de huizen der weduwen opeten, zoo kan men toch gemakkelijk het rechte spoor bijster raken. Dit blijkt uit de zucht, die reeds in den apostolischen tijd merkbaar werd, om op kosten van de gemeente te leven, of tenminste, haar te laten zorgen voor dingen, voor welke men zelf zorgen moet. Waartoe anders de vermaning, dat elk zijn kinderplicht tegenover zijne bejaarde en behoeftige ouders vervullen moest, opdat de gemeente niet noodeloos bezwaard worde, en buiten machte geraken zou, om aan wie waarlijk hulpeloos waren, genoegzame hulp toe te brengen? Waarlijk, de apostel wil geen voet geven aan het streven om de gemeente tot de alles verzorgende moeder te maken. Zij is er, niet om onze plichten ter verzorging der onzen over te nemen, maar om hen, die geen helper hebben, van het noodige te voorzien. Dat onze armverzorger het ter harte nemen, vooral in een tijd als den onze, waarin men alles op de schouderen der gemeenschap laden wil. Voor dezen geest zij er in het huis Gods geene plaats.

In de gemeente der Thessalonicensen openbaarde zich iets soortgelijks; daar begonnen sommigen zelfs op kosten der broederen te leven. In plaats van

te arbeiden, en hun eigen brood te eten, liepen zij de huizen der broederen af, om er te spreken over de dingen van het koninkrijk Gods. Zij deden het niet de vrome bedoeling om zichzelf en anderen te stichten, maar vergaten, dat wij eerst dan op 's hemels wijze leven mogen, als wij geen spijs meer behoeven. Dit alleen, dat wij zonder te eten leven kunnen, is teeken en aanwijzing om den arbeid voorgoed te staken, en den werkdag tot een Sabbat te verheffen. Immers wijst het aan, dat wij uit het verband der aardsche dingen genomen, en op het gebied der engelen overgezet zijn. Naardien deze broeders echter op hun tijd evengoed als alle menschen trek tot spijs kregen, kwamen zij, zelve werkeloos, in de verzoeking om zich door de liefde der broederen te laten spijsigen. Dat zij in dezen strik zich vangen lieten, is geenszins bevreemd; wie op zoo hoog een standpunt staat, acht het als niets, om zich de nietige dingen der aarde te laten geven; het is hem, alsof men hem bloot een dronk waters gaf. Onbewust en onopzettelijk voerden zij alzoo eene praktijk in, die tot ontbinding van het huiselijk en maatschappelijk leven leidden moest. Vandaar dat Paulus, met volle waardeering van het opgewekte hunner stemming, hen vermaant om in alle stilheid hun eigen brood te eten, werkende wat goed is met de eigene handen. Hierbij kan hij op zijn eigen voorbeeld wijzen, en zeggen: wij hebben geen brood bij iemand gegeten om niet, maar in arbeid en moeite nacht en dag werkende, opdat wij niemand van u zouden lastig zijn, 2 Thess. 3 : 8. Hij vermaant dan ook de welgezinden, dat zij aan dit streven, om op kosten der broederlijke liefde te eten, geen voet geven, maar zich, in het belang van den dolenden broeder zelve, terugtrekken van wie ongeregeld wandelt, door van zijnen mond en niet van zijne hand te willen leven.

Hiervan blijkt, dat er tusschen den arbeid met de handen en den welstand van de broederlijke gemeenschap nauwer samenhang bestaat, dan men oppervlakkig vermoeden zou. Door in den weg des arbeids zijn eigen brood te verdienen, ontkomt men aan de verzoeking, niet alleen om in den groven zin der zaak den broeder, of wien ook, te bestelen, maar ook om dit op verijnde wijs te doen, door den broeder zonder noodzaak met ons onderhoud te belasten, of zijne liefde dienstbaar te maken aan ons vleeschelijk belang. Men opent zich voorts door den arbeid de gelegenheid om vlak het tegen-gestelde te doen, namelijk om het huis des broeders, zoo noodig, tot een zegen te worden. De luiard neemt, de vijftige geeft; nu weten wij, dat de natuur van het vernieuwde leven niet, gelijk de verdorven aard van den onvernieuwden mensch, op het nemen, maar op het geven is aangelegd. Deze kring van denkbeelden is aan niemand minder dan Paulus ontleend; in Ef. 4 : 28 toch zegt hij: die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever, werkende wat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te deelen dengene, die nood heeft. Niet nemen wat ons niet toekomt, maar arbeiden, niet alleen om niet in de verzoeking te komen om te stelen, maar ook om in de gelegenheid te zijn, om in plaats van te nemen, te geven. Ziehier de arbeid dienstbaar gemaakt aan de liefde!

Er is gezegd, meest door hen, die zelve niet arbeiden, tenminste niet met de handen, dat de arbeid adelt. De Schrift geeft den werkmans zoo schralen troost niet. Zij keert het om; in plaats van te zeggen, dat de arbeid hem adelt, opent zij hem den weg om zelf zijnen arbeid te adelen. Hoe? Door de liefde. Wat is er trouwens, dat de liefde niet kan? Zij vernag een penningske om te zetten in een schat, bewaard in de hemelen. Voorzeker blijft op den arbeid iets rusten, dat naar den val in het paradijs terugwijst, iets afmattends, iets vernederends, dat als straf voor 's menschen misdrijf moet aangemerkt. Genade doet het in het paradijs gesproken woord der gerechtigheid geenszins te niet. Was de hand des mans een natuurlijke schepter, die zijne koninklijke afkomst en bestemming teekende, Gods tuchtroede heeft met opzet dien schepter getroffen, om te voorkomen dat de mensch hem tegen God zelve opheffen zou. 't Is dan ook zoo ten volle naar het leven geteekend, als de Schrift ons Lamech voorstelt, als iemand die in Noach, zijn zoon, vóór alles den Trooster verwelkomt, die den mensch troosten zal over zijn arbeid, en over de smart zijner handen, vanwege het aardrijk, dat God vervloekt heeft, Gen. 5 : 29. Hij vergiste zich niet; op Noachs gebed, werd 's menschen hand gesterkt; weer rees de schepter, Gen. 6 : 2, 3, en straks schikte God het zoo, dat de werktuig in steeds toenemende mate de hand te hulp komt. Maar waarom doet Hij het? Is het niet, opdat de mensch

zijne hand uitstrekke naar den nood-
driftige, om dezen mede te laten deelen
in de vrucht van den arbeid zijner
hand? Dat adelt den arbeid, te arbeiden,
niet voor zichzelf alleen, maar uit
heilige aandrifft om te kunnen geven,
en zich Gods kinderen uit de vrucht
van zijn arbeid tot vrienden te maken.
Dat mag werken voor twee werelden
tegelijk heeten. Wie zoo werkt, ver-
toont in zijn arbeiden iets, dat naar
Gods werken terugwijst; want God
werkt niet om te ontvangen, maar om
te geven.

Men sta er dan naar, om in plaats
van 's broeders last, 's broeders lust te
worden. Voor eigen huis te arbeiden
is voorzeker eerste eisch; maar men
arbeide toch niet alleen voor eigen huis,
maar sterke ook het huis van zijn
broeder. Dan kan men God met vrij-
moedigheid vragen, dat Hij ons den
vloek der werkeloosheid bespare, en
ons niet met ledige handen late staan.
Ach! wij klagen er over, dat God onzen
arbeid niet zegent, misschien wel dat
God ons geen arbeid toeschikt; maar
zou het ook kunnen zijn, dat God ons
niet zegent, omdat wij het onzen broe-
der niet doen, en ons geen arbeid geeft,
omdat wij er slechts vrucht voor on-
szelfen in zoeken?

V. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

Hoe wij ook met klimmende belangstelling
uitzien naar berichten uit en over Zuid-Afrika,
deze zijn en blijven in de laatste dagen zeer
schaarsch. Doch, 't is reeds dikwerf gezegd:
„geen tijding goede tijding“ geldt vooral
van dezen ontzaglijken strijd. Al heeft ook
Kitchener vele correspondenten weggestuurd
— zeker is, dat, hadde hij iets goeds te
berichten — hij 't niet zou nalaten. Doch,
ondanks dat de berichten maar weinige zijn —
zooveel blijkt uit den opvolgenden inhoud,
dat het den Engelschen niet naar wensch
gaat en dat de toestand hoogst gevaarlijk voor
hen is.

Van ruim de helft toch van de Transvaal
kan men zeggen, dat er noch binnen, noch
buiten de dorpen een Engelschman meer
wordt gezien. In het overige, kleiner deel
staat de zaak zoo, dat de drie hoofdcen-
mandos der Burgers, zoo West als Noord
en Oost van Pretoria-Johannesburg meer en
meer opdringen. Want ofschoon deze volgens
een paar berichten weer voor de Engelsen
op de vlucht (?) gingen, is 't eigen-
aardige resultaat toch ook nu dit, dat de
Boeren meer nader komen. Dat zij intus-
schen de kleine Engelse garnizoenen in
de bergen aan de Portugese grenzen en
in de distrikten Utrecht-Vrijheid opgesloten
houden, luidt geen weerspraak. Hierbij komt
dat de voorraad onder de bezettingen zeer
gering wordt, en men in Johannesburg steen
en been begint te klagen over gebrek. Geen
wonder dat Kitchener geen betekenende
troepen kan missen om de Wet in den Vrij-
staat te verpletteren of den opstand in de
Kaapkolonie te smooien. Slechts Methuen
werd in Zuid-Westelijke richting gezonden
naar Betschuanaland, dat geheel aan de opge-
stane Burgers is prijsgegeven en waar zij o.a.
Kuruman belegeren.

Doch ook met den dapperen de Wet
kunnen de Engelsen maar niet opschieten.
Van omsingelen is geen sprake. Zijn ver-
volger Knox is afgemat en ontvangt, gelijk
dezer dagen bij Lindley, van de Wet kleine
slagen, waarbij zijne verliezen niet gering
zijn. 't Komt mij voor, dat wij daar met
een soort overrompeling te doen hadden.
Of echter de Wet nog daar is waar men
hem vermoedt — is tamelijk onzeker. Vol-
gens een telegram van Zaterdag had Kit-
chener, en dus ook Knox, hem uit het oog
verloren!

't Zou dus niet zoo onmogelijk zijn, dat
de Wet in alle stilte zelf reeds naar de
Kaapkolonie doorging, terwijl verschillende
commando's hem voorafgingen en volgen in
dezelfde richting maar langs andere wegen.
Want ook Oostwaarts van AliwalNorth ging
er weer een de Oranjerivier over en de
Kolonie bij Herschel in op Dordrecht aan.
Zeker is intusschen, dat de Boeren al dieper
en dieper in de Kolonie voortrukken en de
Engelsche troepen daar in 't Noorden, on-
danks alle verzekeringen van Kitchener, dat
zij de Boeren uiteengejaagd en naar 't Noorden
teruggeworpen hebben — achteruit moeten en
tevergeefs geringe pogingen wagen om ze
op te houden. Ook is 't duidelijk dat de
Engelschen hunne troepen samentrekken vlak
rondom Kaapstad. Een verschijnsel, dat in
verband met het feit, dat in distrikten maar
even ten Noorden van Kaapstad zelfs de
krijgswet is afgekondigd — ten sterkste
bewijst, dat de Burgers haast ongehinderd
de meest Zuidelijke gebieden in de Kolonie
bereiken, om zich daar te nestelen, de sporen
te beheerschen en achter zich de Afrikaan-
ders te organiseren. Geluk hun dit, en er
is veel verwachting voor, wijl dezen door 't op-
roepen van Engelschgezinden sterk geprik-
keld zijn, dan kan men van opstand in de
Kaapkolonie weldra in volen zin spreken
en kunnen de Engelsen het in de Trans-
vaal en den Vrijstaat weldra uit kracht van
gemis aan toevoer onmogelijk uithouden, wijl
Botha daar ook de spoorwegen naar Natal
en Lorenzo-Marques beheerscht. En dat
vele Engelschgezinden uit den omtrek van
Kaapstad zich derwaarts moeten begeven,
omdat het leven hen in de Afrikaansche
gezinde dorpen onmogelijk wordt gemaakt —
is hoogst betekenend.

Wij houden dus goeden moed. Wie weet
welk eene omkeering de Heere bezig is te
bewerken. Hij is wijs en vermag alles!
Hoe de zaken in China staan is moeielijk
te zeggen. De vredesvoorwaarden zijn klaar,
maar of de gezanten van China bevoegd
zijn om ze te tekenen en de keizer daartoe
gezin is, dat is de vraag. De groote onder-

handelaar Li is weer krank, maar men
twijfelt eenigszins, omdat een zekere stopping
in de onderhandelingen met deze ziekte
correspondeert. Tschantschitung heeft name-
lijk aan de Chineesche gevluchtelingen
geseind, de beslissende onderteekening van
het vredetractaat uit te stellen, tot punten
5, 7, 8 en 9 gewijzigd zijn, in het bijzonder
het artikel, waarin het keizerlijk hof voor den
aanval op de gezanten verantwoordelijk wordt
gesteld. Dit heele artikel moet vervallen.
Verder deelt Tschantschitung mede, dat
de keizer en keizerin niet naar Peking terug
kunnen keeren, zoolang de Verbondenen nog
10,000 man tusschen de zee en Peking op
de been houden, want dat dit een bedreig-
ing van de keizerlijke personen beduidt.

De Chineesche gevluchtelingen ontvingen
een bevelschrift van den keizer, waarin
de waarheid van Tschantschitung's beden-
kingen wordt toegegeven.

De Kolnische markt zeer snedig op, dat
de Chinezen geen begrip van „onherroep-
lijk“ schijnen te hebben. Geen wonder,
zouden wij zeggen, waar de Europeanen zelve
dat begrip niet blijken te verstaan en „irre-
vocable“ al spoedig „indispensable“ werd.
Ondertusschen wordt uit Sunanfu bericht,
dat de troepen van Tungfuhsiang in opstand
zijn gekomen (!?)

Het lijkt dus nog weinig op vrede in het
Oosten. En weer worden wij herinnerd aan
de taie, onverzettelijke kracht der Ooster-
lingen. Laat Europa kanonnen, schepen en
duizende mannen zenden, het Oosten lijkt
vernietigd, doch in waarheid ondermijnt
op hetzelfde oogenblik een „stille kracht“
Europa's heerschappij.

Ondervinden de Noord-Amerikanen op de
Philippijnen het niet evenzoo. Aan reuzen-
kracht ontbreekt het N.-Amerika toch niet,
en de Philippijnen zijn op hunne landen en
bergen teruggedrongen. En toch, de meest
vertrouwde berichten van Amerikaansche
zijde leeren genoeg, dat van bevrediging
geen sprake is.

Zoo wreekt zich, onder 't Godsbestuur,
maar langzaam — het onrecht dat gepleegd
werd en wordt aan de kleinen, die immers
door N.-Amerika zelf opgeroepen werden,
om het juk der Spanjaarden af te werpen en
zich vrij te maken. 't Was listig bedacht,
maar de vrucht is bitter!

NOORDTJ. J.

VAN KWAAD TOT ERGER.

Dit geldt inderdaad van het drijven van
den heer K. Jr., waarmee hij in de *Friesche
Kerkbode* (nr. 683) blijft aandringen op
„herbevestiging“ van ouderlingen en dia-
conen na herkiezing.

Begonnen met voor „herbevestiging“ te
pleiten, eindigt hij op z.g. „logische gronden
als rechtstreeksche consequentie van wat
de D. K. O. voorschrijft“ met het onder-
lingsambt tot „een tweearig ambt“ te maken.

De bewijzen, die de heer K. Jr. tusschen
verschillende redeneeringen door voor dit
zijn gevoelen bijbrengt, kunnen m.i. tot
drie herleid worden.

Een bewijs naar uitspraken der H. S.
wordt onder deze niet gevonden. Evenmin
wordt een beroep op de Confessie gedaan.
Ook wordt niet geredeneerd uit den aard of
het wezen van het ambt zelf. Dit alles laat
de heer K. Jr. stilletjes rusten. Het een zoowel
als het ander getuigt dan ook tegen hem,
gelijk we vroeger reeds hebben aangetoond.
Zelfs verwijst de heer K. niet rechtstreeks
naar een bepaling of voorschrift der K. O.
als grond voor zijn gevoelen. Dat kan ook
wel niet. Want gelijk de K. O. zelfs „af-
trekking“ niet peremptoir of beslist voor-
schrijft, zoo is er veelmin sprake van
„herbevestiging“ als gebiedende eisch.

Het eerste bewijs is dan ook slechts een
bewijs van „logische consequentie“.

Bij „logische consequentie“ meent de
heer K. uit de D. K. O. te kunnen, te
moeten halen, wat hij in dezen beweert.

Nu zien we op zulk een bewijsvoering
volstrekt niet uit de hoogte neer. Zij kan
zeer klemmend en zelfs afdoende zijn. Doch
dan moet ze ook aan „logische“ eischen
beantwoorden. Een van die eischen nu is,
dat ze uit de stelling, waarvan ze uitgaat,
niet meer uithaalt dan er van huis uit inzigt.

Doet ze dat toch, dan is het met die
logische consequentie niet plus en komt
er in den regel strijd tusschen aard en
karakter van de consequentie en die van
de grondstelling, waarvan zij uitgaat.

Dit nu is hier het geval. Duidelijk toch
is door ons aangetoond, dat „aftrekking“ of
„verwisseling“ door de Geref. kerken nooit
en nergens is beschouwd en aanvaard als
een beginsel naar eisch van 's Heeren woord
of naar den aard van het ambt, maar dat
ze door deze kerken is „ingezet om der
omstandigheden wil, als een concessie aan
de praktijk“.

In zulk een concessie zit uitteraard nooit
en nergens een beginsel of grondstelling,
die men daaruit afleiden kan. Wie er dan
toch zoo iets uit afleidt, handelt in onlogisch
en inconsequent. Dat nu doet de heer
K. waar hij den eisch van „herbevestiging“
afleidt uit Art. 27 D. K. O. Dit eerste
bewijs klemmt dus niet, maar is een stomp
zwaard, slechts geschikt om de lucht te klieven.

Het tweede bewijs is van persoonlijk aard,
doch evenzeer van kracht en klem ontbloot.
Het is een beroep op het advies van Dr. Rutgers.
„Het is een zeer bekende zaak“, verklaart
de heer K., „dat de (grote) Geref. cano-
nicus van onzen tijd Prof. Dr. Rutgers,
„altoos gausch anders adviseerde en wel
„terdege na herkiezing ook herbevestiging
„noodig oordeelde“.

Die „zeer bekende zaak“ was mij helaas!
onbekend. Doch dat is minder, daarom kan
ze wel „zeer bekend“ en zelfs waar zijn.
Ook aanvaard ik den klemtoon op de, de
grote canonicus, doch dan moet ze niet
beteekenen, dat hiermee de kwestie is
uitgemaakt en ieder er amen op heeft te
zeggen. Hoe Gereformeerd ik ook ben,
alzo heb ik niet geleerd.

Gelijk dit bewijs of dit beroep daar ligt,

De nadruk is van den heer K. Jr.

is het dan ook niets anders dan een schot
met los kruis. Een schot, dat bij de eerste
losbranding misschien zelfs arenden en
leeuwen verschrikt, maar overigens zelfs geen
muschje of haasje zal schaden.

De gronden toch, waarop dit „advies“
steunt, worden zelfs niet genoemd.

Nu is Dr. Rutgers een geleerd man en
gelijk wij hem kennen, ook een bescheiden
man, die wel niet zal eischen, dat men zijn
advies of oordeel zoo maar op hooren zeggen
zonder dat men de gronden voor het advies
weet, zal onderschrijven. Ik meen dus
volstrekt niet aan de eer en waardigheid
van Dr. Rutgers te kort te doen, wanneer
ik dit beroep op zijn advies een schot met
los kruis noem, want los kruis blijft los
kruis al wordt het ook afgeschoten met een
„Long Tom“ eerste klas.

Dit tweede bewijs geeft dus al evenmin
iets als het eerste.

Over het derde bewijs een volgende maal
D. V. nog een kort woord.

ONJUIST EN ONBILLIG?

„Het onjuiste en onbillig oordeel van
„Prof. Wielenga mag niet onweersproken
blijven“.

Aldus schrijft Ds. Sikkil, Redacteur van
Hollands Kerkblad in dat Blad van 29 Dec. j.l.
Het slot van mijn schrijven luidde, zooals
bekend is: Mocht men meenen, dat ik het
mis heb, men trachte mij te overtuigen,
broederlijk en ernstig. Voor elk goed en
broederlijk woord hoop ik in dezen een
open oor te hebben.

Mag ik aan Ds. Sikkil vragen of hij zoo
vriendelijk wil zijn deze zijn uitspraak eenig-
zins te motiveeren en aan te toonen waarom
of waarom mijn oordeel ter dier zake „onjuist
en onbillig“ is.

In afwachting daarvan, zal ik zoo vrij
zijn het voor juist en billig te blijven houden.

D. K. WIELENGA.

Kampen, 8 Jan. 1900.

„Eudokia“

Volgens het Tiende Jaarverslag van dit
Gesticht voor Lijders aan langdurige ziekten,
onder beheer van de Diaconie der Geref.
kerk te Rotterdam B, mocht deze Stichting
eene menigte van kranten tot lichamelijken
en geestelijken zegen zijn. Ook op de
chirurgische afdeling rustte veel zegen.
Dr. B. W. v. Staveren noemt van de 281 pa-
tiënten 110 groote operaties met slechts
7 sterfgevallen, behalve talrijke kleinere.
Het laatste jaar namen de patiënten toe
met 71; 36 mannelijke en 35 vrouwelijke.
55 waren leden der Geref. kerken, 80 Ned.
Hervormd, 1 Christ. Ger., 1 Luthersch,
1 Waalsch, 1 Roomsche, 1 Oud-Roomsch,
1 Israëliet. Versterking van financieele mid-
delen blijft naar de mate der uitbreiding
noodig; zoowel in giften als kerkcollecten.
De Diaconie beveelt ze voortaan aan, als de
„eenige Stichting in ons land, die van een
Geref. kerk uitgaat“.

Voor een Kerk- en Hospitaalschip.
Evangelie-arbeid te Lierick.

Ds. L. v. d. Valk van Scheveningen, die
verloopen zomer dit werk voor de derde
maal waarnaam, schreef een Vierde Verslag
van dezen gemeentelijken arbeid in het be-
lang onzer Hollandsche visschers, en Ds. W.
Sieders van Vlaardingen voegde namens
deputaten een voorwoord hierbij. Bovendien
is dit verslag geïllustreerd met vier mooie
platen. We bevelen het zeer ter lezing aan.
Voor 25 cents zendt de Uitgever D. Donner
het u franco toe. Vooral dit jaar is het
interessant om te lezen. Het doel der uitgave
is om een Kerk- en Hospitaalschip te ver-
krigen en voor dien arbeid te gebruiken;
gelijk een ander comité, dat, na deze com-
missie van Geref. kerken in visschersplaatsen,
aan 't werk toog, nu reeds een Hospitaal-
Kerkschip „De Hoop“ in de vaart heeft.

Wij vestigen gaarne de aandacht op deze
taak van gemeentelijke inwendige zending
voor onze visscherslieden.

Penningmeester is Ds. E. Eisma te Sche-
veningen.

Voor Armenbedeling in den Zuid-Oosthoek
van Friesland.

Met hartelijken dank ontvangen van K.
v. d. L. te Oudega: H. O. N. f. 1,50, van
J. E. te L. f. 1, van de Geref. Jonged.-ver.
„Het is zaliger te geven, dan te ontvangen“
te St.-Jacobi-Parochie 1 pakket nieuwe kleed-
ingstukken, als 5 paar sokken, 1 paar
kousen, 2 hemden, 1 vrouwen- en 2 kinder-
boezelaars, van P. Boersma te St.-Jacobi-
Parochie 1 pakketje 4 paar sokken, 1 borst-
rok, van Mej. Wed. F. Dijkstra en Jacob
Stienstra te Hallum 1 pakket gedragen
goederen, van de Wed. O. Jansma te St.-
Jacobi-Parochie 1 pakket nieuwe kleed-
ingstukken als 5 paar sokken, 1 paar kousen,
2 hemden, 3 schorten.

Voor deze zendingen bijzonder dank, ge-
liefte gevers; want och, het is zoo streng
koud in den Z.-O.-hoek. Mocht men zich
over die armen ontfermen, die zich moeten
dekken met eenige lompjes op hun bed. Er
zijn er nog genoeg, die onder heil of heide-
zoden moeten kruipen. Och laten wij er
aan denken; die zich nog onder lakens en
dekens goed kunnen stoppen en warm slapen
en naar ons genoeg kunnen eten, dat ook
mede verwarmt, ook dat hebben velen niet.
Denkt om 's Heeren wil hun toestand in,
mijn medebewoerenden, zouden wij nu niet
mede moeten deelen? Wie er gevoel voor
heeft, die helpe aan dekking, enz. enz.

J. Wouda,

Corr. van Jachin.

Oranjevond,
Heerenveen, 7 Jan. 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Het onderwijs in N.-Amerika. De klachten
over het gemis aan degelijk Christelijk
onderwijs nemen in N.-Amerika toe. Wij
zeggen juist degelijk Christelijk, omdat de
overheidscholen veelal nog een Christelijke
tint vertoonen, maar het wezenlijk Christelijk

karakter missen. Dat Christelijk tintje heeft
tot hiertoe velen misleid, zoodat zij vrede
met die scholen hadden en hun kinderen
er zonder bezwaar heen zonden. Thans gaan
de oogen er voor open, dat die overheids-
cholen niet voldoen aan de eischen voor
een Christelijke opvoeding gesteld. Gevolg
daarvan is, dat een Vereniging voor Gerefor-
meerd onderwijs, voor korte jaren opgericht,
steeds meer uitbreiding en invloed krijgt.

Den 20 October hield deze Vereniging
hare tweejaarlijkse vergadering te Grand-
Rapids. De onderwerpen daar behandeld
toonden, dat de Broeders verstaan, welk een
machtige factor het onderwijs is voor de
ontwikkeling des volks en dat op de school de
richting aangegeven wordt, waarin het volk
zich later zal bewegen. Ds. Ekster sprak
over „de Publieke School en het Imperialisme“,
een onderwerp, dat in dezen tijd
zeer ter zake is. Het Imperialisme werd
terecht een vreeselijke macht genoemd, die
den individu wegcijfert en macht boven
recht plaatst. De heer B. J. Bennink sprak
over „de Publieke School en de Evolutie“. Vooral
in Amerika zijn deze beide zaken
brandende vraagstukken geworden, waartegen
de Publieke School geen wapen biedt, inte-
gendeel worden zij door haar bevorderd. Alleen
het Christelijk onderwijs kan tegen deze
verderfelijke beginselen een tegengif geven.

In „de Hoop“ brengt Dr. Steffens het
hooger onderwijs ter sprake. Hij zegt, dat
men in N.-Amerika vooral voor hooger
onderwijs zeer veel doet. Academies, Col-
leges en Universiteiten verrijzen als paddes-
toelen na den regen. Staat, kerken en
verenigingen wedijveren tot het oprichten
van dergelijke scholen. Men houdt er veel
van groote namen, want een school, die
maar wat meer geeft dan lager onderwijs,
wil liefst een College of Universiteit heeten.
Scholen, die vroeger Commercial College
heeten, een titel, dien Dr. Steffens al
hoogdravend genoeg noemt, noemen zich
nu al Commercial Universiteit.

Deze zucht tot grootheid keurt hij natuurlijk
sterk af, al erkent hij in het streven tot
ontwikkeling iets goeds. Zoo nu maar het
onderwijs Christelijk was, zou hij dit ver-
schijnsel met meer belangstelling begroeten.
De hogere scholen missen echter het
Christelijk karakter. Zelfs de scholen, die
Christelijk heeten, zijn dit zoo weinig,
dat onderwijzers benoemd worden, die noch
door belijdenis noch door gedrag toonen, dat
zij volgelingen van Jezus zijn. Er wordt
alleen op kennis en geleerdheid gezien.

Dr. Steffens stemt toe, dat wetenschappe-
lijkheid een vereischte is voor een onder-
wijzer aan een hogere inrichting van onder-
wijs, maar voor de Christelijke scholen is
dit niet het enige. Begeert men alleen
een wetenschappelijke ontwikkeling, dan is
de oprichting van Christelijke hogere
scholen niet noodig, maar heeft men zulke
scholen, dan moeten de onderwijzers mannen
zijn van onverdacht Christelijke beginselen.
Van zulke onderwijzers is menige Christe-
lijke school verstoken.

Ook verschild het leerplan der Christelijke
hogere scholen weinig of niet van dat der
neutrale scholen. Men vindt overal dezelfde
leerboeken, hetzelfde gebrek aan godsdienst-
onderwijs. Wel wordt in vele van die
Christelijke scholen catechetisch en Bijbelsch
onderwijs gegeven, maar dit wordt geacht
niet tot de wetenschappelijke studie te
behooren. Het onderwijs rust dan ook niet
op de openbaring Gods. Men acht het
voldoende, dat de studenten biddenden
houden, Jongelingsverenigingen bezoeken,
Zondagsschoolonderwijs geven enz. Men
meent, dat men aan den eisch voor het
Christelijke onderwijs voldoet, als men de
lessen met gebed opent en den Bijbel leest.

Dit lezend, kan men de vraag niet onder-
drukken, hoe men met zulk een stelsel zich
nog de opofferingen getroosten kan, die
aan de oprichting en instandhouding van
de z.g.n. Christelijke scholen verbonden zijn.
Het schijnt, dat vele voorstanders van het
Christelijk onderwijs in Amerika eens geestes
zijn met vele voorstanders van het neutraal
onderwijs in Nederland. De laatsten willen
ook wel godsdienstonderwijs, maar buiten
de school.

Waar het onderwijs op de Christelijk
genoemde scholen het godsenstige element
mist, daar verwondert het ons niet, dat Dr.
Steffens van die scholen zeggen moet: „in
de wetenschap heerscht ook in vele hogere
scholen, die zich Christelijk noemen, de
Evolutie-wet, zooals men die mode-philos-
ophie thans gewoon is te noemen. Voor
hunne personen wordt verwacht, dat leeraars
en kweekelingen de Christelijke wereld-
levensbeschouwing zijn toegedaan; in
hun wetenschappelijk leven volgen zij veelal
Darwin, Huxley en Spencer.“

De toestand van het onderwijs in N.-Ame-
rika is dus bedroevend. Wat Dr. Steffens
schrijft, al heeft hij hoofdzakelijk, wat wij
noemen het middelbaar en hooger onderwijs
op het oog, rechtvaardigt de pogingen van
hen, die voor eenige jaren tot de oprichting
van een vereniging voor Gereformeerd
onderwijs besloten. In het begin vonden zij
weinig steun; zij werden zelfs tegenge-
sproken, omdat men niet inzag, dat de
Publieke of Staatsscholen meer en meer
ingericht werden naar den heerschen-
dijgeest. Vele Christen-ouders lieten zich
tevreden stellen met het Christelijk tintje,
dat die scholen op vele plaatsen nog vertoonden,
omdat er nog gebeden en in den Bijbel
gelezen werd. Van de voorstanders van
Gereformeerd onderwijs werd zelfs gezegd,
dat zij Nederland wilden nadoen; velen
hunner waren nog niet lang geleden uit
Nederland overgekomen, dachten nog te veel
om den toestand van het staatsonderwijs in
het oude vaderland en kenden nog te weinig
de scholen in het nieuwe vaderland. In
weerwil van die tegenkanting en miskenning
hebben zij volhard en zij hebben nu reeds de
voldoening, dat hun optreden gerechtvaardigd
is, maar ook dat meer en meer de oogen
opengaan voor het gevaar, dat voor kerk en
maatschappij van de Publieke School dreigt.

„De Wachter“ bracht ons ook het bericht,
dat Ds. F. M. ten Hoor, in de plaats van

wijlen Dr. H. Beuker tot Professor aan de
Theol. School te Grand-Rapids benoemd,
den 20 October met het houden van een
inaugurale rede zijn ambt aanvaard heeft.
Ds. K. van Goor, praeses van het Cura-
torium, heeft de bevestigingsrede gehouden
over 1 Cor. 3: 11-13. Prof. ten Hoor sprak
over de H. Schrift als kenbron der Theologie.
Make de Heere den arbeid van den
nieuwen Professor vruchtbaar tot den bloei
van School en Kerk.

SCHOLTEN.

De heer Reynaud, Roomsche bisschop te
Ningpoo in China, wijdde met veel lof uit
over den Protestantschen zending Thompson,
die met vier vrouwen en vier kinderen
als offer van de Chineesche soldaten te
Kioetsjoe viel. Gedurende eene maand had
deze met alle toewijding een zieken en
gewonden Roomschen zending helpen ver-
zorgen, en hem van al het noodige voorzien.
Dergelijke berichten van wederzijdsche hulp
onder de Chineesche martelingen zijn telkens
vernomen van beide zijden.

De drie Hervormde kerken in Denemarken,
twee Deutsche en eene Fransche, die daar
als Vlucht- of Kruisgemeenten bestaan,
hebben 16 en 17 September j.l. haar eerste
Synode te Kopenhagen gehouden.

Bij de akelige berichten van Chineesche
moorden op de Christenen gepleegd worden er
ook gegeven van getrouwheid aan 't geloof.
In Canton ondervroeg een officier van de
Mandsjoe soldaten, bij afwezigheid van den
generaal, aan elk, of hij Christen was? Allen
bekenden dit; op een na, die zijn godsdienst
verloochende. De soldaten werden daarop
met stokslagen in de gevangenis geworpen;
waar zij evenwel baden en Psalmen zongen.
De generaal, dat vernemende, maakte hen
echter weder vrij, en deed hun godsdienst
eerbiedigen. In die Mandsjoe wijk hebben
de Christenen een eigen kapel.

De Christelijk-sociale partij van Stöcker
verloor verleden zomer een ijverigen voor-
ganger in den Graaf van Solms, vice-prezi-
dent van de Eerste Kamer in Hessen-Darm-
stadt en van genoemde partij. Hij beschermde
steeds den minderen man tegen de eischen
der groote landbezitters. Om de godsdien-
stige onverschilligheid der hogere standen
tegen te gaan, stichtte hij te Laubach op
grote kosten een Christelijk gymnasium.
Hij deelde ook de gevoelens van Stöcker
omtrent de gewenschte onafhankelijkheid der
kerk van den staat.

De Gustaaf-Adolf-Vereniging hield 11-13
Sept. j.l. haar 53 Algemeene Vergadering te
Königsberg. Dr. Pank, die prezideerde,
bracht hulde aan Dr. Fricke van Leipzig,
die 25 jaren voorzitter van het genootschap
was. Dit jaar waren de giften tot ongeveer
anderhalf miljoen mark gestegen. Ook de
godsdienstige beweging in Oostenrijk wordt
gesteund.

Ingezonden.

Den hooggeleerden heer Hoofd-Redacteur
van DE BAZUIN.

Hooggeachte Redacteur!

Naar aanleiding van den pennenstrijd
gevoerd in de *Bazuin* tusschen Prof. Dr.
Bavinck en Prof. Wielenga enerzijds, en
anderzijds in de *Herant* door Prof. Dr.
Kuyper e.a. betreffende de opleiding tot
den dienst des Woords, den Doop, Maceo-
nisme, enz. enz. zij het mij als gewoon
lid der Gereformeerde kerk van Amsterdam
en lezer der *Bazuin* vergund, eenige beleefde
vragen te doen; in de hoop dat u, Hoog-
geachte heer Redacteur, deze mijne een-
voudige letteren zult willen opnemen. De
vereniging der beide kerkengroepen der
Nederd. Gereformeerden en der Christ. Gere-
formeerden in het jaar 1892, is door ieder
wien de bloei, de eenheid en de eere der
kerke Gods ter harte ging, van harte toege-
juicht. Of werden toen niet twee, die één
behoorden te zijn, tot elkander gebracht om
nu niet als geburen doch als broeders van
hetzelfde Huis met elkander samen te wonen,
in eenheid des geloofs en der liefde, om
te staan in het midden der wereld als een
getuigenis der ontfermingen Gods, die de
aloude kerken dezer landen al sedert zeventig
jaren bezig was, tot de leer en de tucht
der vaderen terug te brengen?

Vraag: Wat wordt er van deze eenheid
en liefde gezien? Komt men met een broeder
uit onze kerken in gesprek, al spoedig gaat
het over de kwestien van den dag, en telkens
wordt het mij duidelijker, dat men niet
strijdt om of over groote beginselen, neen:
de strijd gaat om en over personen, door
den Heere met groter gaven begiftigd.
Harstoechtelijk wordt menigen, als men
spreekt over het al of niet „gelijk“ hebben
van een of anderen Hoogleeraar. Niet zelden
hoort men woorden als onbroederlijk, onchriste-
lijk, ja in vele gevallen is zulk een broeder,
om met de Franchen te spreken: Konings-
gezinder dan de Koning.

Wederom vraag ik: Zijn de Hoogleeraren
en Predikanten, die op den voorgrond treden,
niet dikwijls oorzaak tot deze twistgespre-
ken onder de broeders; wordt van het
woord des Apostels: „Houd aan tijdig en
ontijdig“, het ontijdig aanhouden niet te veel
betracht? Reken men niet te veel met
eigen verleden, met eigen historie weder-
zijds? Eene historie die, hoe ook getuigend
van den zegen en de weldaden des Heeren,
na 1892 toch in een andere bedding werd
geleid; eene bedding, nu verbreed, de twee
Kerkformatien van 1834 en '86 leidende,
en in elkaar oplossende, tot één machtigen
stroom?

Zoals u ziet, hooggeachte Redacteur, ik
vraag slechts. Op de kwestien zelf kan een
eenvoudig leek niet ingaan, dat zoude onge-
past zijn niet alleen, doch geen blijk geven
van verstandige wijsheid. De problemen
die aan de orde zijn, kunnen nu eenmaal
niet anders dan door wetenschappelijke

mannen 'tot klaarheid worden gebracht. Duidelijk is alleen dit den leek, namelijk, dat ook aan de volmaaktheid der wetenschap een einde is. Dat ook het weten der wetenschappelijke stukwerk is. Dat ook de geleerden ten deele kennen. Dat, evena's niemand den geest des menschen kent, dan de geest des menschen die in hem is, ook de Heere alleen de dingen absoluut kent en uitvoert, naar den Raad zijns willens. Moet ook ten slotte de geleerde van het wonder der schepping, en het wonder der menschevording Gods niet getuigen: ons begripen houdt hier op; hier gelooven wij?

Ziet, hooggeachte Redacteur, alle deze dingen hebben mij tot nadenken gestemd, en ik heb mij zelf wel eens afgevraagd, hoe gewone leden der kerk zoo absoluut en beslist voor een of ander stelsel partij kozen; en den broeder die de vrijheid nam en den euvelen moed, daar iets tegen in te brengen, niet al te vriendelijk terecht wezen.

Nog even wenschte ik op het eerste gedeelte van dit stukje terug te komen. Ik zou namelijk zoo gaarne zien, dat de broederen, en vooral de mannen der groote Geestesgaven, die de Heere ons gaf, de dingen, die de kerken verdeelen, lieten rusten, en overlieten aan den tijd. Wellicht dat het opkomend geslacht, dat de nadering van de traditiën van '34 en '86 niet heeft doorleefd, de voor ons bijna niet op te lossen kwestie in een punt des tijds vereffent.

Boven alles de Heere maakt alle ding schoon op zijn tijd. Dat de Leeraren in predikatie en geschrift de gemeenten bewerken tot de eenheid der kerken. Ook op deze dingen is het gespede woord van President Kruger van toepassing: „Een boom groeit niet van boven naar beneden”.

En nu, hooggeachte Redacteur en geleerde heer, neem mijn stukje voor wat het is; het zal ook wel, als al het menscheijke, groote gebreken hebben, maar het heeft wellicht nut, dat ook eens een gewoon lid der kerk over deze zaken het een en ander zegt.

Onder toebidding van des Heeren zegen, Hoogachtend,

Uw dw.,
C. H. KEUKER.

Amsterdam, Dec. 1900.

Boekaankondiging.

Jaarboekje voor de Gereformeerde Kerken in Nederland voor het jaar 1901. Zes en veertigste Jaargang. Enkhuizen. P. van der Sluys Jr.

Dit jaarboekje blijft zijne plaats met eere innemen. Het ziet er vriendelijk uit, is netjes gedrukt en bevat veel belangrijks; behalve kalender enz., de samenstelling van Ministerie en Kamers, eene nauwkeurige kerkelijke statistiek, opgave van deputaten, professoren, studenten, verenigingen enz. Alsmede een aardig Mengelwerk, samengesteld door A. van der Sluys, J. P. Tazelaar, W. S. Veltman. Wij bevelen het boekje gaarne aan. Het is voor Kerkeraden onmisbaar en wordt, naarmate zijne jaargangen vermeerdere, eene belangrijke bron voor de geschiedenis der Gereformeerde Kerken in Nederland.

De Kracht en de Vrucht des Woords. Bevestigings- en Intreepreek, gehouden in de Nieuwe Westerkerk op Zondag 11 November 1900 door H. H. Feder en H. C. van den Brink, dienaren des Woords bij de Gereformeerde kerk van Rotterdam (B). Rotterdam, J. H. Dank 1901.

De beide preeken, eene ter bevestiging over Jes. 55 : 10, 11 en eene ter intrede over Judas : 20, 21, zijn zeer geschikt onder den titel: De Kracht en de Vrucht des Woords, samengevat. Het zijn beide heldere, in goeden zin stichtelijke verklaringen van een paar rijke Schriftwoorden. Zij hebben allereerst voor de kerk van Rotterdam betekenis, maar zullen ook zeker elders door velen gaarne gelezen worden. Ze zijn dat beide waard.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:

G. ADRIAAN DE BRUYNE,
Med. Doct. Arts te Leiderdorp

PETRONELLA W. VAN DER TAS.
LEIDERDORP, 10 Januari 1901.
AMSTERDAM, 1

Heden schonk de Heere ons een welgeschapen **DOCHTER**.
Ds. H. VOLTEN.
M. B. VOLTEN—KNAAP.
PASTORIE STELLENDAM,
6 Jan. 1901.

Voor de vele blijken van deelname, ontvangen bij het overlijden onze geliefde Echtgenoot, Moeder en Behuwdmoeder, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

Vit aller naam,
G. BRUNEMEIJER, Pred.

ENTER,
8 Januari 1901.

Allen die bij den aanvang des jaars door naamkaart of op andere wijze mij hun gewaardeerde belangstelling hebben betoond, betuig ik langs dezen weg mijnen **dank**; met de bede, dat onze Vader, die in de hemelen is, hen zegene en behoede, en de kracht van den „eenigen troost”, Catech. vr. 1, in rijke mate doen ondervinden.

L. LINDEBOOM.

KAMPEN,
7 Jan. 1901.

Heden overleed na langdurig lijden, in de hope des eeuwigen levens, onze waarde Broeder

ALBERT WEERMAN,
in den ouderdom van 57 jaren,
Namens Broeder en Zusters.
H. WEERMAN,
WED. J. W. DAM.
HEERENVEEN,
3 Januari 1901.
Kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.

Heden ontsiep na eene langdurige ongesteldheid, zacht en kalm, in zijnen Heer en Heiland, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

Leendert Versluis,
in den ouderdom van ruim 71 jaren.
WED. L. VERSLUIS-BOOM.
W. VERSLUIS.
A. VERSLUIS.
M. VERSLUIS.
J. VERSLUIS-DE JONG.
HILLEGERSBERG,
LANGERAK, 4 Jan. 1901.

Aan het begin van dit jaar trof onze gemeente een zwaar verlies, doordien de Heere, na zeer geduldig lijden, onzen medebroeder Onderling

L. Versluis,
in den leeftijd van ruim 71 jaren, door den dood uit ons midden wegnam.

Hij heeft met zijn tijd, krachten en uitnemende gaven de gemeente gediend.

Tot op het einde zijns levens heeft hij als medebestuurder bijzondere liefde en toewijding betoond voor onze Chr. School.

Hij was de bepleiter onzer beginselen in den gemeenteraad. Den goeden strijd heeft hij gestreden, ging heen in vrede en geniet nu de rust, die er voor Gods volk oerblijft.

Verliezen wij in hem veel, toch zal zijn gedachtenis ons tot zegening zijn.
Namens den Kerkeraad en het Bestuur der Chr. School,
J. VESSEUR, Voorzitter.
N. J. DE VISSER, Scriba.
H. VAN MIDDELKOOP, Secr.
LANGERAK,
4 Jan. 1901.

Heden overleed in het Diaconessenhuis te Groningen, onze geliefde Echtgenote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

HENDERIKA HAMMING,
in den ouderdom van 64 jaar en 10 maanden, na een gelukkige Echtevening van bijna 43 jaar.
Het vaste vertrouwen, dat zij thans juist voor den troon Gods, lenigt eenigszins onze smart.
Mede namens Kinderen, Behuuden en Kleinkinderen,
R. S. DATEMA.
FEERWERD,
8 Jan. 1901.

Gisteravond omstreeks elf uur nam de Heere tot zich, na een stil en geduldig lijden, onze lieve

FENNA ALEIJDA ANNA WILHELMINA,
in den ouderdom van 9 jaar. Haar verlangend uitzien spoedig bij Jezus te zijn, matigt onze droefheid.
JAN VAN HERWAARDEN.
A. C. VAN HERWAARDEN-
VAN PROOSDIJ
en Kinderen.
's-HERTOGENBOSCH,
9 Jan. 1901.

Tegen 15 Februari a.s. wordt op het Centraal Kantoor der Vereeniging tot Christelijke verzorging van krankzinnigen en zenuwlijders in Nederland, Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM, gevraagd

EEN KLERK,
van Gereformeerde beginselen, tusschen 20 en 30 jaar, bekend met boekhouden en administratieve werkzaamheden en een flinke hand schrijvende.
Aanvang salaris f 600.—per jaar. Sollicitanten moeten voorzien zijn van uitstekende getuigschriften en zich schriftelijk wenden tot den Penningmeester S. BARON VAN HEEMSTRA, Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM. Aanbiedingen worden ingewacht tot den 16en Januari.

Bledt zich aan een burgerdochter, 33 jaar, Geref. Godsd. als

HUISHOUDSTER,
liefst in een burgergezin. Br. fr. letter G. G. Boekhandel M. P. KARS-DORP, van Woustraat 36 AMSTERDAM.

Is verschenen en alom te bekomen:

HET JAARBOEKJE
VAN DE
Gereformeerde kerken in Nederland
voor 1901 46ste Jaargang
30 cent.

Behalve gewone Kalender, markten, watergetijden en boeiend Mengelwerk bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek opgave van Stichtingen van Liefdadigheid Jongelings- en Jonged. Vereen. en Zondagsscholen.

Tegen overmaking van het bedrag wordt het franco toegezonden door den Uitgever

P. VAN DER SLUYS.
ENKUIZEN.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl. v. d. twaalf kleine Propheten, gebonden f 9,50 voor f 4,—

AMEROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor f 2,—

D. MOLENAAR, De Heil. delb. Catechismus f 4 90 voor f 2,—

Dr. F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profet 3 dln. f 4,50 voor f 2,50

PETRUS IMMENS, Degodvruchtige Avondmaalgauger half leer f 2,40 voor f 2,00

FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; halflee. f 1,40 voor f 1,20

JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4,40 voor f 2,20

JAMES, Het Huisgezin. Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f 3,50 voor f 1,80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

Voor 90 Centen franco thuis: Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Bijbelsche Scheurkalender
voor Oud en Jong.

bewerkt door H. KARSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETH+RELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnsteker.
4. FANNIE EDEM. Moederloos.
5. " " Wiens Kind.
6. " " Wonderbare Leiding.
7. " " Niemand's Liefeling.
8. " " Meer dan Goud.
9. " " Alleen Gebleven of de Wezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot 90 Centen, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

18.— Statenbijbel. Franco.
Een Statenbijbel met 1000 platen!

De prijs is f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel franco thuis.

Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per remboeurs. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel echt is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor nie's in rekening wordt gebracht.

LET WEL!
De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar, en zegt: „Een wonder boven wonder”. Nu niet gewacht lezers of lezers, maar bestel direct. Indien men het niet aandurft welnu niet dubbel naar gezegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN verschijnt:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

TWEDE JAARGANG.

order redactie van Prof. L. LINDEBOOM, Hoogleraar a/d Theol. School te Kampen, en met medewerking van onderscheiden Bedienaren des Woords.

Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

De prijs is slechts f 1,50 per jaar, franco per post. Men kan in teekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een soliedien boekhandelaar.

Van den eersten jaargang zijn nog enkele Ex. te bekomen, ingenaaid, a f 1,60.

NIUWE BRIEFKAARTEN.

met of zonder firma bedrukt, worden dagelijks franco verzonden voor f 2,25 per 1000, door ZALSMAN te KAMPEN.

STATENBIJBEL.

Mijnheer DE BOER!

De STATENBIJBEL dien ik van UED. ontving, is boven verwachting naar mijn genogen. Duidelijke druk en kaart. De sierlijke en natuurlijke platen maken haar tot een geheel, 't welk in geen Christelijk gezin mag ontbreken.

(W. g. t.) K. GRONDSMA.

OOSTHEM [Fr.] 21 Dec. '00.

MIJNHEER!

De STATENBIJBEL in goede orde ontvangen, viel mij erg mee, ontvang daarvoor mijnen dank. Ik zal hem ook aan anderen aanbevelen.

(W. g. t.) C. KLOK Cz.

o. d. ROCKANJE, 29 Dec. '00.

Gesachte Vriend!

STATENBIJBEL ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.

(W. g. t.) H. BOS.

ULRUM, 31 Dec. '00.

Zie hier enkele uit vele! De Gereformeerde bladen spreken ook met zeer veel lof over dezen STATENBIJBEL. Het is dan ook geen wonder, dat de voorraad hard vermindert. Elk die nog een STATENBIJBEL wil hebben, leze vooral dienaangaande onze annonce.

C. de BOER Sz., Uitgever, SNEEK.

Ook verkrijgbaar bij de Agenten van dit blad.

VERSCHEENEN:

Als gij in uw huis zit.

MEDITATIËN
voor het huiselijk leven

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Tweede druk.

Ingenaaid f 1,25. Gebonden f 1,75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdam—Pretoria.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk 50 ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk 50 ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk 50 ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken. 3de druk 50 ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. 50 ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken. 2de dr. 75 ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. 50 ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaaftde wereld te Parijs uitgesproken worden. f 1,00.

4 ct. 4 ct.

Bij ZALSMAN te Kampen verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR

JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET
OPSCRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR

O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost

niet meer dan 4 cent.

Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 ct. 4 ct.

DE KONINKLIJKE BRUID,

door Chr. W. KOSTER.

Prijs f 0,35.

uitgever W. KIRCHNER,

Rozengracht 55, Amsterdam.

Dit is een boeiend verhaal,

waarin op zeer getukke wijze de voorvallen van den dag —

VERLOFING KONINGIN, KONSTPRESIDENT KRUGER, OVERGANG DER EEUW — in den vorm van een verhaal behandeld worden. De schrijver mocht door zijn vorige uitgave: „De familie Kerkhof” zich reeds een goeden naam verwerven. „De koninklijke Bruid” is een op fraai papier uitgevoerd, en met vele schoone illustraties voorzien werkje, dat voor f 0,35 zeer goedkoop is.

Gereformeerd Gymnasium, te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

HARLINGEN: T. A. f 2, F. S. K. f 1, K. H. f 0,50, H. B. f 0,50, N. N. f 1, Wed. T. f 1 ZUIDWOLDE: R. S. W. f 1, B. A. f 2,50, K. H. B. f 1,50, H. J. B. f 2,50, Wed. J. W. f 2,50, R. v. W. Pz. f 1, WINSUM: J. D. f 2,50, R. S. f 1, Ds. S. G. f 1, HOOGKERK: Ta. M. f 1, H. J. A. f 2, A. v. d. R. f 2, Wed. O. v. Z. f 2, SAUWERD: Wed. K. L. f 2,50, J. B. f 1, W. B. f 1, DORKWERD: J. N. f 1, E. S. f 1, Wed. E. W. f 1, LASKWERD: D. A. B. f 10, OOSTWOLD: R. T. f 2,50, J. M. f 1, Z. J. K. Gz. f 1, J. S. Szu. f 1, SPIJK: H. H. f 2,50, H. B. f 0,50, S. M. f 2, T. v. d. P. f 1, W. O. f 2,50, B. S. f 2, M. D. f 2,50, K. B. f 0,50, APPINGEDAM: K. A. V. f 1, Wed. K. V. f 1, B. B. f 1, STEDUM: W. U. f 1,50, J. S. f 2, Dr. H. f 1, BEDUM: H. M. f 0,50, G. P. f 1, BIERUM: J. O. f 1 MIDWOLDE: Wed. J. T. G. f 2,50, LOPPERSUM: W. E. f 0,50, W. v. d. V. f 0,50, W. M. f 1, ASSEN: G. v. f 0,50, G. K. f 2,50, J. S. f 1,50, HOOGVEEN: K. R. f 0,50, C. K. f 0,75, W. D. f 2, J. T. Hzn. f 1, J. Z. f 1, T. L. f 1, J. v. d. W. f 1, H. M. f 0,50, MEPEL: P. S. f 1, D. S. f 1, J. T. f 1, N. N. f 5, Ds. T. N. f 1, J. F. f 1, J. S. f 1, J. v. d. B. f 1, J. S. f 1, G. S. f 1.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer A. W. de Leeuw Jr., te Schoonrewoerd f 50, door den heer G. Schimmel te Amersfoort f 71,50, door den heer S. Da Jong Em., te Enkhuizen: uit Andijk f 21,50, uit Enkhuizen f 45,50, uit Hoon f 18, uit Medemblik f 1, uit Opperdoes f 2, uit Urk f 1,50, samen f 89,50; door den heer W. H. Sliet te Rinsumageest f 75,50, door den heer A. Sijma te Tiel f 11,50, door den heer R. van Hartwijk te Roessem f 37, door den heer A. J. Stal te Voorthuizen f 90,50, door den heer H. van der Hoeven te Apeldoorn (1899) f 16, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam f 196, door den heer J. Dingemans te Gapinge f 5,75, door den heer J. Hartkamp te Maassluis f 80, uit Amsterdam (1899) f 7.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Scheveningen B f 24,90, van idem te Winterswijk (1/2 coll.) f 8,78, van idem te Haarlem C f 14,75, van idem te Nieuw-Vennep f 21,81, van idem te Hoofddorp f 4,50, van idem te Vijfhuizen f 7,16 1/2, van idem te Sloterweg f 3,15, van idem te Zandam A f 34,10 1/2, van idem te Zandam B f 11,14, van idem te Wormerveer f 17,68 1/2, van idem te Wormer f 2,30, van idem te Beverwijk f 4,92, van idem te Hemelum f 5, van idem te Numastorp f 3,84.

S. J. SEEFAT,

Hilversum. Penningmeester.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.